

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

6 Αυγούστου 2026

ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Αρ. Φύλλου 649

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/88421/1668

Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία και διατήρηση της φύσης στην περιοχή του προστατευόμενου τοπίου του ορεινού όγκου των Αγραφών (κορυφή Μούσκος).

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τον ν. 998/1979 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας» (Α' 289).
2. Τον ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (Α' 160) και ιδίως το άρθρο 19 και την παρ. 7 του άρθρου 21.
3. Το άρθρο 90 του Κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), όπως διατηρήθηκε σε ισχύ με την περ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).
4. Τον ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» (Α' 209).
5. Τον ν. 4056/2012 «Ρυθμίσεις για την κτηνοτροφία και τις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και άλλες διατάξεις» (Α' 52).
6. Τον ν. 4351/2015 «Βοσκήσιμες γαίες Ελλάδας και άλλες διατάξεις» (Α' 164).
7. Τον ν. 4495/2017 «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» (Α' 167).
8. Τον ν. 4858/2021, «Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (Α' 220).
9. Το π.δ. 132/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ)» (Α' 160).
10. Το π.δ. 77/2023 «Σύσταση Υπουργείου και μετονομασία Υπουργείων - Σύσταση, κατάργηση και μετονομασία Γενικών και Ειδικών Γραμματειών - Μεταφορά αρμοδιοτήτων, υπηρεσιακών μονάδων, θέσεων προσωπικού και εποπτευόμενων φορέων» (Α' 130).
11. Το π.δ. 27/2025 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτή Υπουργού, Υφυπουργών και Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης» (Α' 44).
12. Τη μελέτη «NATLAND - Αδιατάρακτες Φυσικές Περιοχές στην Ελλάδα (SEBI 13)» με ανάδοχο το Εργαστήριο Διατήρησης της Βιοποικιλότητας του Τμήματος Βιολογικών Εφαρμογών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η οποία χρηματοδοτήθηκε από το Πράσινο Ταμείο (ΑΔΑ: ΨΥΟΚ46Ψ844007) στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού προγράμματος «Φυσικό Περιβάλλον και Καινοτόμες Δράσεις 2021» για την περίοδο 2021-2022.
13. Την ανάγκη θέσπισης μέτρων για την αποτελεσματική προστασία και ελέγχου επεμβάσεων και δραστηριοτήτων που ενδέχεται να επιφέρουν βλαπτική επίδραση στον ορεινό όγκο των Αγραφών (κορυφή Μούσκος).
14. Την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/75210/1455 απόφαση του Προϊστάμενου της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του ΥΠΕΝ «Χαρακτηρισμός της περιοχής του ορεινού όγκου των Αγραφών (κορυφή Μούσκος) ως προστατευόμενου τοπίου» (Δ' 565/2026).

15. Την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΠΔΑ/82620/2168/21.07.2026 εισήγηση της ΓΔΟΥ του ΥΠΕΝ από την οποία προκύπτει ότι από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού (ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/84108/1600/22.07.2026).

16. Το γεγονός ότι οι διατάξεις της παρούσας δεν αφορούν σε διοικητική διαδικασία για την οποία υπάρχει υποχρέωση δημοσίευσης στο ΕΜΔΔ-ΜΙΤΟΣ, αποφασίζει:

Άρθρο 1

Σκοπός

1. Η παρούσα απόφαση αποσκοπεί στην αποτελεσματική προστασία των στοιχείων της φύσης που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, γεωμορφολογική, επιστημονική, αισθητική και πολιτισμική αξία και συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, μέσω της θεσμοθέτησης ειδικών όρων και περιορισμών στην περιοχή προστασίας, του ορεινού όγκου των Αγράφων (κορυφή Μούσκος) με το χαρακτηρισμό της περιοχής ως προστατευόμενου τοπίου, όπως αυτή έχει οριστεί στην υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/75210/1455 απόφαση του Προϊστάμενου της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του ΥΠΕΝ.

2. Ειδικότερα, με την παρούσα επιδιώκεται η διατήρηση των ιδιαίτερων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την περιοχή του ορεινού όγκου των Αγράφων (κορυφή Μούσκος) και η διατήρηση των οικοσυστημάτων, των ειδών χλωρίδας και πανίδας και των ενδιαιτημάτων τους και η θεσμοθέτηση διαδικασιών και μέτρων για την εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης στο πλαίσιο της αειφόρου διαχείρισης.

Άρθρο 2

Ειδικοί όροι και περιορισμοί

Στο σύνολο της προστατευόμενης περιοχής του άρθρου 2 της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/75210/1455 απόφασης του Προϊστάμενου της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του ΥΠΕΝ, επιτρέπεται:

1. Η επιστημονική έρευνα των φυσικών οικοσυστημάτων, των ειδών χλωρίδας, πανίδας και η συστηματική παρακολούθηση οικολογικών παραμέτρων σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και με την προϋπόθεση ότι δεν δημιουργούνται προβλήματα υποβάθμισης στα οικοσυστήματα και στους πληθυσμούς των ειδών πανίδας και χλωρίδας και εξασφαλίζεται ο μέγιστος βαθμός προστασίας της φύσης και του τοπίου.

2. Η εκτέλεση έργων και εργασιών που κρίνονται απολύτως αναγκαία για τη μη αλλοίωση εκείνων των χαρακτηριστικών που διασφαλίζουν τη διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου, σύμφωνα με τους σκοπούς του άρθρου 1 και εφόσον διατηρείται ανεπηρέαστο το τοπίο.

3. Τα ειδικά δασοτεχνικά έργα με σκοπό την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη των οικοσυστημάτων, κατόπιν εγκρίσεως σχετικής μελέτης από την αρμόδια δασική Υπηρεσία και σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Η διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων εκτελείται μετά από σχετική διαχειριστική μελέτη, η οποία θα περιέχει ιδιαίτερη αναφορά στα προστατευτέα αντικείμενα, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, κατόπιν έγκρισης αυτής από την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία.

4. Ο έλεγχος του πληθυσμού των ανταγωνιστικών και ξενικών ειδών της άγριας πανίδας, μετά από εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας.

5. Η ελεύθερη μετακίνηση επισκεπτών με μη μηχανοκίνητα μέσα καθώς και η διοργάνωση οικοτουριστικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης και της οργανωμένης (ομαδικής) επίσκεψης, με σκοπό την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την παρατήρηση της φύσης, την αναψυχή, την αναρρίχηση, την ορειβασία, την πεζοπορία, την ποδηλασία και εν γένει την άθληση, εξαιρουμένων των οχλουσών δραστηριοτήτων και όσων δραστηριοτήτων ειδικές μελέτες δείχνουν ότι έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Οι ειδικότεροι όροι για την ξενάγηση και την κίνηση των επισκεπτών καθώς και για τη διοργάνωση οικοτουριστικών δραστηριοτήτων καθορίζονται κατόπιν ειδικής μελέτης και έγκρισης από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

6. Η κατασκευή, εγκατάσταση, συντήρηση και λειτουργία υποδομών για την εξυπηρέτηση των ως άνω σκοπών και δραστηριοτήτων (π.χ. παρατηρητήρια, πινακίδες και οριοσήματα, επιστημονικός εξοπλισμός και υποδομές φύλαξης και προστασίας από φυσικές καταστροφές, υποδομές ξεκούρασης επισκεπτών, ξύλινη γέφυρα, ξύλινα σκαλοπάτια, ξύλινα ή πέτρινα καθίσματα, στέγαστρα, κρήνη) από φυσικά υλικά που συνάδουν με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

7. Η σήμανση, επισκευή, συντήρηση και βελτίωση υφιστάμενων ορειβατικών και πεζοπορικών μονοπατιών χωρίς τη χρήση μηχανοκίνητων μέσων πρόσβασης και με την προϋπόθεση ότι οι επεμβάσεις θα υλοποιούνται με φυσικά υλικά.

8. Η θήρα σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες ρυθμιστικές αποφάσεις, δασικές αστυνομικές διατάξεις (ΔΑΔ) κ.λπ.

9. Η άσκηση της μελισσοκομίας σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

10. Η ελεύθερη βόσκηση σε εκτατική μορφή. Οι περιοχές, η βοσκοϊκανότητα κατά είδος, ο αριθμός και το είδος των ζώων, η περίοδος βόσκησης και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την άσκηση της δραστηριότητας ρυθμίζεται με Ειδική Λιβαδοπονική Μελέτη ή Σχέδιο Βόσκησης που λαμβάνει υπόψη την βοσκοϊκανότητα και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Για την εξυπηρέτηση της δραστηριότητας επιτρέπεται η κατασκευή και χρήση σχετικών με την συγκεκριμένη χρήση υποδομών εξυπηρέτησης, όπως εγκαταστάσεις ζώων, ποτίστρες ζώων και μικρές ομβροδεξαμενές, και με έγκριση της καθ' ύλην αρμόδιας υπηρεσίας.

11. Η χρήση των υφιστάμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων με την προϋπόθεση της διατήρησης των χαρακτηριστικών του τοπίου, καθώς και τη μη μετατροπή των βοσκοτόπων σε γεωργική γη.

12. Η γεωργική δραστηριότητα στις νόμιμα καλλιεργούμενες εκτάσεις.

13. Η υλοτομία, συγκέντρωση και μεταφορά τεχνικής ξυλείας, καυσόξυλων και η συλλογή βοτάνων από δημόσια και μη δάση και δασικές εκτάσεις, σύμφωνα με τα σχετικά διαχειριστικά σχέδια των δασικών υπηρεσιών και τις ισχύουσες δασικές αστυνομικές διατάξεις (ΔΑΔ), κατόπιν σχετικής άδειας.

14. Η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, οι δράσεις εκσυγχρονισμού της γεωργικής δραστηριότητας (προς την κατεύθυνση της εφαρμογής της γεωργίας μειωμένων εισροών και των βελτιωμένων καλλιεργητικών φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών που συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στη διατήρηση και στην προστασία του τοπίου), καθώς και η εφαρμογή βιολογικής γεωργίας, η συμμετοχή σε συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης καθώς και σε γεωργοπεριβαλλοντικές δράσεις.

15. Η συντήρηση υφιστάμενων θρησκευτικών χώρων σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

16. Για περιοχές που εντοπίζονται αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία και για τις αρχαιολογικές ανασκαφές, καθώς και εν γένει για τις περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, εφαρμόζονται και ισχύουν οι διατάξεις του ν. 4858/2021 (Α' 220).

17. Η δημιουργία και λειτουργία ορειβατικών καταφυγίων.

18. Τα έργα συντήρησης και βελτίωσης του υφιστάμενου οδικού δικτύου συμπεριλαμβανομένων των δασικών και αγροτικών δρόμων και επιπλέον έργα διάνοιξης και διαπλάτυνσης του οδικού δικτύου, συμπεριλαμβανομένων των δασικών και αγροτικών δρόμων, μόνο για λόγους προστασίας και διαχείρισης.

19. Τα νομίμως υφιστάμενα έργα και δραστηριότητες καθώς και η συντήρησή τους, εφόσον τηρείται η διάταξη της παρ. 18 του παρόντος.

20. Τα έργα προστασίας από διάβρωση, κατολισθήσεις και στήριξη εδαφών.

21. Τα έργα και οι εργασίες αντιπυρικής προστασίας, δασοπροστασίας και η διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

22. Η αποθήκευση ύδατος σε δεξαμενές με σκοπό την κατάσβεση δασικών πυρκαγιών καθώς και η επαναδημιουργία προϋφισταμένων ή δημιουργία νέων περιοχών εκτόνωσης πλημμυρικών ροών (ανάκτηση εδαφών για τη δημιουργία πλημμυρικών πεδίων).

Άρθρο 3

Γενικές διατάξεις

1. Για όλα τα επιτρεπόμενα από την παρούσα έργα και δραστηριότητες, απαιτείται η γνώμη των καθ' ύλην αρμόδιων Υπηρεσιών.

2. Επιτρέπονται όλες οι χρήσεις γης που καθορίζονται και χωροθετούνται από τον εγκεκριμένο πολεοδομικό σχεδιασμό.

3. Τα σχέδια, έργα και δραστηριότητες εντός του ορίου του Αρθ-2 της παρούσας που αναπτύσσονται σε περιοχές που βρίσκονται εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως ή εντός ορίων οικισμών νομίμως προϋφισταμένων του 1923 ή εντός ορίων οικισμών με πληθυσμό μέχρι δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους εξαιρούνται από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης.

4. Εξαιρούνται, από τους όρους και τους περιορισμούς της παρούσας, τα έργα και οι επεμβάσεις που: (α) Επιβάλλονται λόγω έκτακτης ανάγκης κατά τη χρονική διάρκεια εμφάνισης αυτών (σεισμών, πλημμυρών, θεομηνιών, πυρκαγιών κ.ά.), σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και (β) κρίνονται απαραίτητες για λόγους προστασίας ή/και αποκατάστασης του φυσικού και δασικού περιβάλλοντος.

5. Εξαιρούνται, από τους όρους και τους περιορισμούς της παρούσας, τα έργα Εθνικής Άμυνας, όπως αυτά καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.

6. Επιβάλλεται η εντός διετίας απομάκρυνση από την περιοχή όσων μη νόμιμων έργων και δραστηριοτήτων αντίκεινται στις διατάξεις της παρούσας απόφασης, με την υποχρέωση της αποκατάστασης του περιβάλλοντος, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και τις υποδείξεις των καθ' ύλην αρμοδίων υπηρεσιών που βρίσκονται εντός των ορίων της περιοχής που χαρακτηρίζεται ως προστατευόμενο τοπίο, με την παρούσα απόφαση.

7. Εξακολουθούν να λειτουργούν νομίμως έργα ή δραστηριότητες οι οποίες είναι νομίμως αδειοδοτημένες και λειτουργούν σύμφωνα με τους όρους της άδειάς τους, υπό την προϋπόθεση ότι η διατήρησή τους δεν θέτει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων της παρούσας. Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η λειτουργία των εν λόγω έργων ή δραστηριοτήτων είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της παρούσας, για τα έργα ή τις δραστηριότητες που έχουν περιβαλλοντικούς όρους, ακολουθείται η διαδικασία της παρ. 9 του άρθρου 2 του ν. 4014/2011 (Α' 209).

8. Για τα νέα έργα ή δραστηριότητες που δεν επιτρέπονται με την παρούσα απόφαση, των οποίων, όμως, έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης και, κατά περίπτωση, δεν έχουν κατασκευαστεί ή λειτουργήσει, ή ως προς τα οποία η διαδικασία περιβαλλοντικής αξιολόγησης είναι εκκρεμής και η αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή έχει εξετάσει ουσιώδεις παραμέτρους της εκτέλεσης και λειτουργίας αυτών, προκειμένου να εκτιμηθεί εάν η έναρξη κατασκευής τους ή λειτουργίας τους θέτει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων διατήρησης της περιοχής, ακολουθείται αναλόγως η διαδικασία της παρ. 7. Η εκκρεμής διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης νέων έργων ή δραστηριοτήτων που δεν επιτρέπονται από την παρούσα και η οποία δεν είναι ώριμη, υπό την ως άνω έννοια, διακόπτεται από την έναρξη ισχύος του παρούσας.

9. Οι διατάξεις της παρούσας κατισχύουν των διατάξεων τυχόν άλλων υπουργικών αποφάσεων που ρυθμίζουν παρόμοια θέματα, με την εξαίρεση όσων παρέχουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Άρθρο 4

Έλεγχος - Κυρώσεις

1. Η παραβίαση των όρων και περιορισμών που τίθενται με την παρούσα τιμωρείται σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 (Α' 160).

2. Ο έλεγχος τήρησης των διατάξεων της παρούσης και η βεβαίωση τυχόν παραβάσεων για την επιβολή κυρώσεων, γίνονται από τις αρμόδιες αρχές βάσει της εκάστοτε κείμενης νομοθεσίας.

3. Η φύλαξη και επόπτευση της περιοχής γίνεται από τα αρμόδια όργανα.

Άρθρο 5

Έναρξη Ισχύος

Η απόφαση αυτή ισχύει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 31 Ιουλίου 2026

Ο Υπουργός

ΣΤΑΥΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

